

Saglabāšanas programma Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazām

Grozījumi audzēšanas programmā stājas spēkā 2024.gada 20.septembrī

1. Saglabāšanas programmas raksturojums

Suga: *Capra hircus*

Šķirnes nosaukums: Latvijas vietējā kaza (vecais tips)

Šķirne apzīmējums: LVK

Šķirnes izveidošanas periods: 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā Latvijas teritorijā.

Šķirnes grupa: piena – gaļas (kombinētā) šķirne.

Programmas īstenošanas ģeogrāfiskā teritorija: Latvijas Republika.

Programmas īstenošanas populācijas apjoms: uz 01.01.2024. gadu programmā iekļauti 214 dzīvnieki, no kuriem Ciltsgrāmatas A₃ pamatdaļā reģistrēti 22 vaislas āži un 26 kazu mātes. Dzīvnieki atrodas 14 saimniecībās.

Minimālais dzīvnieku skaits LVK šķirnes saglabāšanai un atjaunošanai ir 500 Ciltsgrāmatas pamatdaļas A un A₃ vaislas kazu mātes un 20 neradnieciski vaislas āži, kas atbilst Audzēšanas programmas nosacījumiem. Dzīvnieki atrodas vismaz 8 saimniecībās.

Lai sasniegtu populācijā optimālo dzīvnieku skaitu, t.i., 500 tīršķirnes Latvijas vietējās vecā tipa kazas, izmanto Latvijā audzētās Latvijas kazu šķirnes dzīvniekus (LK) vai LVK vecā tipa kazas, kas atbilst šķirnes fenotipiskam aprakstam (1.tabula) apmatojuma struktūras novērtējumam (2. tabula) un pieļaujamo radniecisko šķirņu asinības piejaukumam.

Programmas virsmērķis: Atjaunot un saglabāt LVK šķirnes vecā tipa kazu populāciju.

Šķirnes statuss: apdraudēta.

Audzēšanas mērķis:

- Palielināt Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu skaitu.
- Nepieļaut ģenētiskās daudzveidības samazināšanos šķirnē.

Uzdevumi:

- saglabāt un pavairot tādus vaislas āžus un kazas, kuru ārējais fenotips atbilst Latvijas vietējās šķirnes vecajam tipam,
- veikt LVK kazu un āžu pārbaudi uz kazu artrīta-encefalīta slimību. Slimības pozitīvus dzīvniekus neizmantojot vaislai,
- vaislas āžiem un kazām no 6 mēnešu vecuma veikt DNS analīzes un noteikt kazeīna αS1 genotipu un skrepi genotipu pēc kodoniem 146 un 222, lai uzkrātos datus izmantotu selekcijas darbā.

2. Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu raksturojums

Latvijas vietējās kazas šķirne pēc eksterjera pieder pie piena - gaļas kazu šķirņu grupas. Publicētajā informācijā (Sprūžs, 1996)¹ minēts, ka šķirne izveidota 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā no vietējām, domājams, Bezorkazām, krustojot tās ar Krievijas vietējās (tolās) šķirnes kazu āžiem un Megrelas šķirnes āžiem, kurus ievada no Krievijas un Vitebskas apgabala. No 1900. līdz 1943. gadam Latvijā no Vācijas importēja Togenburgas (TOG), Tīringas (TIR), Zānes kaza (ZK) un Alpu (AK) kazas, kurām bija raksturīgs garš apmatojums uz muguras, pakaklējām un pavēderē. Ziemas periodā *dzīvniekiem* veidojas pelēcīga dūnvilna. Aprakstīts, ka pagājušā gadsimta 70., 80. gados Latvijas teritorijā dzīvojošām kazām novērots garš apmatojums pār muguru, kāju augšstilbiem un pavēderē un ziemas periodā ir konstatēta izteikta dūnvilna. Šīm kazām bija augsta reprodukcijas spējas, samērā laba ātraudzība, teicama gaļas kvalitāte, laba veselība un spēja pretoties dažādām slimībām, kas nodrošināja dzīvnieku ilgmūžību.

Kazkopībai attīstoties, pagājušā gadsimta beigās un 21. gadsimta sākumā nozarē notika selekcijas darbs, kura mērķis bija izslaukuma palielināšana. Līdz ar to Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazas tika lecinātas vai sēklotas (asins pieliešana) ar Eiropas valstīs audzētajiem piena šķirņu āžiem. Šādā pārošanā dzimušajiem pēcnācējiem pakāpeniski (vairāku paaudžu laikā) saīsinājās apmatojums un pazuda dūnvilna, kas bija raksturīga vecā tipa kazām. Iesaistoties ģenētisko resursu saglabāšanas programmā, 2004. gadā tika pieņemts lēmums saglabāt Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazas, kurām ziemā var novērot dūnvilnu.

Rūpējoties par ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu, Biedrības uzdevums ir turpināt saglabāt Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu, jo kazas ir piemērojušās vietējiem klimatiskajiem apstākļiem, labi izmanto vietējo lopbarības bāzi.

Dzīvnieku atražošanas spējas:

Latvijas vietējās kazas nozīmīgākā pazīme ir augsta reprodukcijas spēja. Vislielākā loma ir auglībai un kazlēnu izaudzēšanai no dzimšanas līdz atšķiršanai.

Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazām ir labas apaugļošanās spējas. Piemērotos ēdināšanas, turēšanas un kopšanas apstākļos kazu māšu auglība var sasniegt 300% un pat 400%, kazām parasti ir vieglas, neapgrūtinātas dzemdības.

Kazu ātraudzība: ļoti svarīga nozīme kazkopībā ir ātraudzībai, lai kazlēnus varētu nobarot un realizēt gaļai, sākot no 6 – 7 mēnešu vecuma tiem sasniedzot vismaz 20 - 25 kg dzīvmasu.

Dzīvnieku konstitūcija: Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa dzīvniekiem raksturīga spēcīga konstitūcija, stipra kaulu uzbūve, plats un garš ķermenis. Kazas ir veselīgas, labi piemērojušās samērā mitrajam Latvijas klimatam. Ļoti labi izmanto esošo barības bāzi.

Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu raksturojums dots 1. tabulā.

1. tabula

Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu raksturojums

Rādītāji	Raksturojums
Apmatojuma krāsa un raksturojums	Vienkrāsaina – balta, melna, pelēka, smilšu brūna. Divu vai trīs krāsu kombinācijas – balta ar melnu, smilšu brūna ar baltu, smilšu brūna ar melnu, pelēka ar baltu, pelēka – melna un balta, u.c. Apmatojuma struktūra: veido garu, biezu vienmērīgi klātu apmatojumu, ziemas periodā veidojas pelēcīga dūnvilna.

¹ Sprūžs J (1996). Kazkopības ABC, Jelgava, 96. lpp.

	Apmatojums rupjš, 8 - 15 cm garš.
Ragi	Pieaugušiem āžiem plakani, sirpjveidīgi 30-50 cm gari. Pieaugušām kazām ragu garums 15 – 20 cm gari. Var dzimt arī toli dzīvnieki.
Pieauguša dzīvnieka: Skausta augstums (cm) Krūšu apkārtmērs (cm) Dzīvmasa (kg)	50 – 70 cm 75 – 83 un vairāk cm kazu mātēm 35 – 45 kg vaislas āžiem 60 – 80 un vairāk kg
Produktivitāte	1. Laktācijas periods ilgst 7 - 10 mēneši, atkarībā no ēdināšanas un turēšanas apstākļiem. Vidējais izslaukums laktācijā no 300 - 550 kg piena, atsevišķi dzīvnieki var dot arī vairāk. Tauku saturs 3,80 – 4,20%, olbaltumvielu saturs 2,80 -3,10%. 2. Labs pienīguma koeficients (izslaukuma un dzīvmasas attiecība). 3. Auglība 200-350%. Kazlēnu diennakts dzīvmasas pieaugums no 120 līdz 150 g. 4. Gadā var izķemmēt 200 – 300 gr dūnvilnas.
Izmantošanas virziens	Izmanto galvenokārt piena un gaļas iegūšanai. Ar labiem panākumiem var izmantot ādas un kažokādu ieguvei. Piemērota ainavu uzturēšanai.
Dzīvnieka izturība	
Ģenētiskie defekti	Nav novēroti

LVK šķirnes atjaunošanas dzīvnieku grupas pamatu veidoja no sekojošiem vaisliniekiem, un to pēcnācējiem: LV044028840012 Rodžers, LV042741740009 Mīķelis, LV024706440025 Puksis un LV024706440028 Peksis, LV044028840033 Viskijs.

Regulas 19. pants 2. punkts c) apakšpunkts.

3. Vaislas dzīvnieku izlases principi

Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu audzēšana notiks slēgtā populācijā.

Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu saglabāšanas programmā iekļauj dzīvniekus, kuri atbilst vecā tipa kazu raksturojumam (1. tabula), bet apmatojuma struktūra atbilst vērtējumam saskaņā ar 2. tabulu. **Dzīvniekus, kuriem apmatojuma struktūra novērtēta ar „0” punktiem, programmā neiekļauj.**

Kazas un āžus, kuru apmatojuma struktūra ir novērtēta ar „0” punktiem, dzīvniekiem ir veikta snieguma pārbaude, izcelsme atbilst „Latvijas kazas šķirnes audzēšanas programmas” nosacījumiem, ja dzīvnieku īpašnieks vēlas, iekļauj LK Audzēšanas programmas izpildē. Dzīvnieka eksterjera kļūdu vērtējumu, fenotipisko, apmatojuma struktūras un dūnvilnas pazīmju novērtējumu veic sertificēts kazu vērtētājs.

Sieviešu kārtas dzīvniekiem: eksterjera kļūdu novērtējumu veic no 6 mēnešu vecuma (3. pielikums). Nav konstatētas izteiktas iedzimtas eksterjera kļūdas – vērtējums 3.

Eksterjera lineāro vērtējumu veic saskaņā ar spēkā esošiem MK noteikumiem “Slaucamo govju un slaucamo kazu pārraudzības un snieguma pārbaudes kārtība”.

Vīriešu kārtas dzīvniekiem eksterjera kļūdu novērtēšanu veic no 6 mēnešu vecuma. Nav konstatētas izteiktas iedzimtas eksterjera kļūdas – vērtējums 3.

2. tabula

Dzīvnieku novērtējums pēc apmatojuma struktūras un dūnvilnas veidošanās

Apmatojuma raksturojums	Vērtējums (punkti) Vaislas dzīvnieku izlase
Vienkrāsu vai vairāku krāsu apmatojums. Visu ķermeni klāj biezs, garš apmatojums ar izteiktu biezu dūnvilnu ziemas periodā.	4 Programmā iekļauj sievietes un vīriešu kārtas dzīvniekus.
Vienkrāsu vai vairāku krāsu apmatojums. Viss ķermenis klāts ar skraju, garu apmatojumu vai biezu vidēji garu apmatojumu (4 – 7 cm). Ziemas periodā dūnvilna pārklāj visu ķermeni.	3 Programmā iekļauj sievietes un vīriešu kārtas dzīvniekus.
Vienkrāsu vai vairāku krāsu apmatojums. Pamatā ķermeni klāj īss, biezs, rupjš apmatojums. Garāku apmatojumu novēro uz divām no ķermeņa daļām – pār mugurkaulu un kāju augšstilbiem vai pār muguru un pavēderes daļā. Ziemas periodā dūnvilna pārklāj divas ķermeņa daļas (pa mugurkaulu un pleciem, pa mugurkaulu un augšstilbiem).	2 Programmā iekļauj sievietes kārtas dzīvniekus. Vīriešu kārtas dzīvniekus iekļauj, ja vērtējums ir līdz divu gadu vecumam.
Pamatā ķermeni klāj īss, biezs, rupjš vienkrāsu vai vairāku krāsu apmatojums. Garāku apmatojumu novēro uz vienas no ķermeņa daļām – pār mugurkaulu, pavēderes daļā vai uz augšstilbiem. Ziemas periodā dūnvilna pārklāj vienu no ķermeņa daļām (pa mugurkaulu, pleciem, vai ciskas augšējās daļas).	1 Programmā iekļauj sievietes kārtas dzīvniekus. Vaislas kazu saglabā programmā līdz pēcnācēju (sieviešu kārtas) ieguvei. Ja pēcnācēju novērtējums ir augstāks par māti, māti nomaina meitas ar augstāku vērtējumu.
Īss, gluds vienkrāsu vai dažādu nokrāsu apmatojums, bez dūnvilnas ziemas periodā. Dzīvnieku iekļauj LK Audzēšanas programmā.	0 Programmā neiekļauj ne vīriešu, ne sievietes kārtas dzīvniekus.

Dzīvniekiem apmatojuma struktūru un dūnvilnas veidošanos vērtē no 6 mēnešu vecuma.

Apmatojuma struktūru un dūnvilnas veidošanos vērtēšanas periods ir no janvāra mēneša līdz maija mēneša beigām. Atkārtoti apmatojuma struktūru un dūnvilnu dzīvniekiem vērtē no trīs gadu vecuma, kad dzīvnieks ir pieaudzis. Pieaugušiem dzīvniekiem apmatojuma struktūru un dūnvilnas veidošanos vērtē periodā no janvāra mēneša līdz maija mēneša beigām.

Dzīvniekiem eksterjera kļūdas tiek reģistrētas „Atzinumā” (pielikums Nr.1), kļūdu kodi 3. pielikumā.

Katru eksterjera kļūdas izteiktības pakāpi novērtē no 1 līdz 3 punktiem. Ar 1 punktu novērtē vāji izteiktu, ar 2 – vidēji, ar 3 – stipri izteiktu eksterjera kļūdu.

Programmā neiekļauj dzīvniekus, ja tiem šķirnes asinības sastāvā ir (AN, BK, WBD u.c.) neradniecisku šķirņu piejaukums.

4. Latvijas vietējās šķirnes kazas izcelsmes reģistrēšanas sistēma

Kazu šķirni un šķirni (asinību) nosaka, pamatojoties uz dokumentiem par izcelšanos: ciltskartīte, Zootehniskais sertifikāts, ieraksti Ciltsgrāmatā, ieraksti LDC sistēmā par dzīvnieku, kā arī veicot kazu ārējā izskata vizuālo apskati un vērtējot tā atbilstību šķirnes aprakstam.

Vaislas tīršķirnes grupā ieskaita dzīvniekus, kuriem piemīt šķirnei raksturīgākās īpašības (1. tabula), un kuri pēc izcelšanās atbilst šādām prasībām:

- 1) Trijās paaudzēs izmantojot LVK vaislas āzi (Ciltsgrāmatā reģistrēts A₃ pamatdaļā).
- 2) Cēlušās no vienas un tās pašas šķirnes vecākiem (tai skaitā LK šķirne), kuru piederību šķirnei apstiprina ciltsdokumenti, tēvs, tēva tēvs un mātes tēvs uzņemti LVKVT Ciltsgrāmatā, māte un mātesmāte var būt uzņemta LVK vai LVKVT Ciltsgrāmatā, apmatojuma struktūras novērtējums ne mazāk kā 3 punkti (2. tabula).
- 3) Dzīvnieki, kuriem nav zināma izcelsme, vai tā ir zināma daļēji, bet tā apmatojuma struktūras novērtējums atbilst „3” vai „4” punktiem (2.tabula), atbilst saglabāšanas programmas nosacījumiem, to ir novērtējis sertificēts kazu vērtētājs un izsniedzis atzinumu par atbilstību vecajam tipam - šķirnes nosaukums LVK Regula 2016/1012 II pielikuma II nodaļa 2. punkts a) apakšpunkts [...] **pieder pie šķirnes, lai gan to izcelsme nav zināma.**
- 4) LVK kazas tiks atjaunotas izmantojot izlases metodi pēc šķirnes apraksta fenotipiskām pazīmēm vairākās paaudzēs. Tīraudzēšanas metode ļauj esošo gēnu rezervi uzturēt un veicot izlasi un atlasī arī izkopt populāciju.

5. Kazu snieguma pārbaude

Snieguma pārbaude tiek veikta saskaņā ar Saglabāšanas programmas noteiktiem nosacījumiem. Ja ganāmpulkā programmā iekļautām kazām tiek veikta piena produktivitās snieguma rādītāju uzskaitē, to veic saskaņā ar spēkā esošiem MK noteikumiem par „Slaucamo govju un slaucamo kazu pārraudzības un snieguma pārbaudes kārtību.”

Snieguma pārbaudes rādītāji:

Vaislas kazai:

fenotipiskais, morfotipiskais novērtējums (1.tabula).

viršējā apmatojuma struktūras novērtējums (2.tabula).

dūnvilnas novērtējums (2. tabula) .

eksterjera kļūdu novērtējums (3. pielikums). Nav konstatētas izteiktas iedzimtas eksterjera kļūdas – vērtējums 3.

Ja kazai tiek veikta snieguma pārbaude, eksterjera lineāro vērtējumu veic pēc piena kazu vērtēšanas metodikas.

Vaislas āzim:

fenotipiskais, morfotipiskais novērtējums (1. tabula).

viršējā apmatojuma struktūras novērtējums (2. tabula), līdz 2 gadu vecumam vēlams vismaz 2 punktu novērtējums, vecākiem dzīvniekiem 3 vai 4 punktu novērtējums.

dūnvilnas novērtējums (2. tabula) vismaz 2 punktu novērtējums.

eksterjera kļūdu novērtējums (3. pielikums). Nav konstatētas izteiktas iedzimtas eksterjera kļūdas – vērtējums 3.

Dzīvnieku snieguma pārbaudes rādītājus reģistrē “Atzinumā” (pielikums nr.1).

6. Kazu identifikācijas sistēma

Dzīvnieku apzīmēšanu veic saskaņā ar spēkā esošiem MKN par „*Lauksaimniecības dzīvnieku un akvakultūras dzīvnieku to ganāmpulku un novietņu reģistrēšana un lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšana*”.

Vienoto uzskaites sistēmu nodrošina valstī izveidots dzīvnieku un ganāmpulku reģistrs, ko nodrošina Lauksaimniecības datu centrs (LDC). Papildus apzīmējums LDC reģistrā pie Ciltsgrāmatas nosaukums LVK.

7. Vaislinieka un vaislas materiāla sertificēšana

Vaislinieka izmantošanas sertifikātu reģistrē un izsniedz Latvijas kazkopības Biedrība.

Vaislinieka izmantošanas sertifikāta saņemšana un pagarināšana:

1. Vaislas darbības sertifikāts tiek izsniegts dzīvniekam, kurš nav jaunāks par 6 mēnešiem.
2. Lai saņemtu vaislinieka izmantošanas sertifikātu, vaislinieka īpašnieks iesniedz Biedrībai Iesniegumu vaislinieka izmantošanas sertifikāta saņemšanai.
3. Lai pagarinātu vaislinieka izmantošanas sertifikāta derīguma termiņu, īpašnieks 30 dienas pirms sertifikāta derīguma termiņa beigām iesniedz Biedrībai Iesniegumu vaislinieka izmantošanas sertifikāta pagarināšanai.

Prasības vaislinieka un vaislas materiāla izmantošanas sertifikāta izsniegšanai un pagarināšanai:

1. Āzim ir izsniegts „Atzinums” (pielikums Nr. 1), tas ir ierakstīts vai atbilst ierakstīšanai Ciltsgrāmatas A vai A₃ daļā.
2. Ir veikti izmeklējumi uz kazu artrīta encefalītu. Rezultāts – “negatīvs”.
3. Uzsākot vaislas darbību, āzim tiek reģistrēts sertifikāts uz četriem gadiem. Šajā laika periodā iegūst vaislas āža pēcnācēju snieguma pārbaudes vērtējumus. Vaislinieks tiek sertificēts ar teritoriāliem ierobežojumiem.
4. Ja vaislinieka pēcnācējos novēro apmatojuma struktūras kvalitātes uzlabojumus (2. tabula) diapazonā no 0,5 līdz 1 punktam vaislinieka izmantošanas sertifikāta derīguma termiņš tiek pagarināts uz pieciem gadiem. Vaislinieku sertificē izmantošanai visā Latvijas teritorijā.
  - Biedrība 30 dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas izvērtē dokumentus un reģistrē vai pagarina vaislinieka izmantošanas sertifikātu vai paziņo par atteikumu.
  - Biedrība LDC datu bāzē reģistrē informāciju par sertificētiem vaisliniekiem vai sertificēto vaislas materiālu. Pēc īpašnieka pieprasījuma Biedrība 10 dienu laikā izsniedz vaislinieka vai vaislas materiāla sertifikātu elektroniskā vai papīra dokumenta formā.

Izņēmums: Ja vaislinieks 6 mēnešu vecumu sasniedz no jūnija līdz decembrim, tam nav vērtējums par dūnvilnu. Vaislinieks vērtējumu par dūnvilnu iegūst periodā no janvāra līdz maija beigām.

8. Ciltsgrāmatas kārtības metodika

Ciltsgrāmatas nosaukums: LVKVT

Šķirnes kods: "9"

Radnieciskā šķirne: Latvijas kaza (LK), šķirnes apzīmējums (LK) LDC reģistra sistēmā no 27.05.2024. Ciltsgrāmatas nosaukums LVK, šķirnes kods "1".

Ciltsgrāmatu kārtība: Latvijas kazkopības Biedrība saskaņā ar Dzīvnieku audzēšanas regulu (ES) 2016/1012 un spēkā esošiem MKN par „*Liellopu, cūku, aitu, kazu un zirgu šķirņu ciltsgrāmatas un krustojuma cūku ciltsreģistra kārtības noteikumiem.*” Ciltsgrāmatā ieraksta kazas un āžus, kuri ir izaudzēti saskaņā ar Biedrības saglabāšanas programmu un ir apzīmēti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Ciltsgrāmatu izmanto:

- ciltsdarba sasniegumu analīzei,
- labāko dzīvnieku izlasei un atlasei,

- turpmāko ciltsdarba uzdevumu noteikšanai un veikšanai,
- ciltsdokumentācijā snieguma datu ticamības pārbaudei.

Lai dzīvnieku ierakstītu Ciltsgrāmatā, tiek pārbaudīta izcelsmes informācija LDC datu bāzē un, ja nepieciešams – pēc īpašnieka iesniegta izcelsmes apliecinājuma, ciltskartiņas vai zootehniskā sertifikāta dokumentiem.

Ciltsgrāmata dalās galvenajā pamatdaļā „A” un papilddaļā „B”.

Pamatdaļa (A) iedalās A un A₃.

Pamatdaļa (A):

Uzņem visus dzīvus dzīvniekus, kuriem ir šķirnei atbilstoša izcelsme vismaz vienā priekšteču paaudzē Ciltsgrāmatas pamatdaļā uzņem arī dzīvnieka vecākus un vecvecākus. Dzīvnieka vecāki un vecvecāki atbilst Regulas 19. panta 1. punkta b) apakšpunkta; 2. punkts apakšpunkta b) un c) nosacījumiem.

Dzīvnieki ir bijuši iekļauti ģenētisko resursu grupā vai ir sagatavots Biedrības Akts „Par Latvijas vietējās kazas šķirnes ģenētisko resursu izvērtēšanu” Atbilstoši „Latvijas vietējās šķirnes kazu ciltsdarba programmām laika periodā no 2001. gada

Ja dzīvnieka abi vecāki ir uzņemti A vai A₃ daļā.

Ja tēvs ir A₃ daļā, māte B papilddaļā, bet pēcnācēja fenotipiskais novērtējums ir vismaz „3” punkti (2. tabula).

A₃ daļa:

1) Uzņem vaislas kazu mātes no 12 mēnešu vecuma ar zināmu, daļēji zināmu vai nezināmu izcelsmi, ja apmatojuma struktūras novērtējums ir „3” vai „4” punkti (2. tabula).

2) Uzņem vaislas āžus no 6 mēnešu vecuma bez/vai ar nepilnīgi zināmu izcelsmi. Pieaugušiem dzīvniekiem - apmatojuma struktūras novērtējums „3” vai „4” punkti (2. tabula).

Vaislas āžiem līdz 2 gadu vecumam apmatojuma struktūras novērtējums nav zemāks par „2” (2. tabula).

3) Uzņem vaislas āžus, kuriem ir Akts „Par Latvijas vietējās kazas šķirnes ģenētisko resursu izvērtēšanu” novērtējums. Laika periodā no 2001. gada. Atkāpes ir pamatojoties uz regulas 2016/1012 20. panta 2. punktā un II pielikuma 1. daļas III nodaļas 2. punktā noteiktām prasībām.

Papilddaļa (B) uzņem sieviešu kārtas vaislas dzīvniekus:

1) Ja dzīvnieka abi vecāki vai viens no tiem ir reģistrēti LK vai LVK Ciltsgrāmatā.

2) Ir zināma māte un tēvs. Dzīvnieku tēvs ir uzņemts A vai A₃ pamatdaļā, māte var būt B daļā.

3) B daļā iekļauj kazas bez vai ar nepilnīgi zināmu izcelsmi, apmatojuma struktūras novērtējums ir vismaz „1” punkts (2. tabula), ir reģistrēti pēcnācēji.

4) B daļā uzņem vaislas kazas, kurām ir Akts „Par Latvijas vietējās kazas šķirnes ģenētisko resursu izvērtēšanu” novērtējums. Laika periodā no 2001. gada.

Papilddaļā uzņemto LVK kazu pēcnācēja statusa paaugstināšana no papilddaļas uz galveno daļu ar atvieglotiem noteikumiem, tiek veikta saskaņā ar ES Dzīvnieku audzēšanas Regulas 2016/1012 nosacījumiem, ja dzīvnieks ir tipisks LVK pārstāvis un tā vecāki un/vai vecvecāki ierakstīti Ciltsgrāmatas galvenajā daļā vai papilddaļā. Dzīvnieks nepieciešams LVK kazu atražošanai, tuvradniecības mazināšanai un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanai.

Līdz 2020. gada jūnija beigām iekļauti Ciltsgrāmatā ar nosaukumu „P”, šķirnes kods [1].

Ciltsgrāmatas pamatdaļa „A”. No 2018. gada 29. janvāra atbilstoši programmas grozījumiem iedala: Pamatdaļa „A” iedalās A₂ un A₁ daļās.

Papilddaļa „B” daļa.

Šķirnes atjaunošanas plāns:

No 01.01.2028. gada programmā iekļauj dzīvniekus, ja to māte (M) un tēvs (T) ir reģistrēti LVKVT Ciltsgrāmatā.

No 01.01.2035. gada programmā iekļauj dzīvniekus, ja to vecāki un visi vecvecāki ir reģistrēti LVKVT Ciltsgrāmatā.

ATZINUMS
Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu un āžu fenotipisko pazīmju novērtējums

Īpašnieks																
Ganāpulkas Nr.																
Dzīvnieka ID Nr.																
Vārds																
Dzimšanas dat.																
Izmantošana																

Nr. p.k.	Rādītāji	Raksturojums			
1.	Apmatojuma krāsa				
1.1	Struktūra				
	Rupjš, garš	Viss ķermenis	Pār mugurkaulu	Augšstilbi	Pavēdere
	Smalks	Biezs			
	Īss				
	Dūnvilna				
1.2	Ragi:				
	Ir				
	Tola				
	Atragota				
2.	Eksterjers vērtēts:				
2.1	Krūšu apkārtmērs (cm)				
2.2	Dzīvmasa, kg				
2.3	Skausta augstums (cm)				
3.	Piena produktivitāte: Kazai/vid. vaislinieka meitām				
3.1	Laktācija				
3.2	Slaukšanas dienas				
3.3.1	Izslaukums, kg				
3.3.2	Tauku % standartlakt.				
3.3.3	Olbaltumvielu % standartlakt.				
4.	Eksterjera kļūdas				
5.	Ģenētiskais novērtējums, Šķirnes un radniecisko šķirņu asinība (%)				
6.	Lēmums				

Pieteikums

**Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazu (*LVK*)
saglabāšanas programmai atbilstošu kazu un āžu apskatei un atzinuma izsniegšanai**

Biedrībai „Latvijas kazkopības Biedrība”

Iesniedzējs: _____

Adrese: _____

Lūdzu veikt manā īpašumā esošo Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa kazas (*LVK*)
saglabāšanas programmai atbilstošu kazu māšu un/ vai vaislas āžu fenotipisko novērtējumu un
izsniegt atzinumu par atbilstību programmas prasībām.

Pielikumā: Kazu un vaislas āžu saraksts.

_____
(datums)

_____
(paraksts un atšifrējums)

Eksterjera kļūdas un to kodi

Kods	Kļūdas nosaukums	Kods	Kļūdas nosaukums
1	Smaga galva	9	Vāji vēzīši
2	Īss kakls	10	Pakaļkājas X
3	Šauras krūtis	11	Papildus pupi
4	Iežmauga aiz lāpstiņām	12	Patvaļīga piena izplūšana
5	Ieliekusies mugura	13	Tesmeņa daļas atrofija
6	Karpveida mugura	14	Šķelts pupa gals (V forma)
7	Satuvinātas lecamās locītavas	15	Nesimetriski attīstītas tesmens ceturkšņa daivas
8	Izvērstas priekškājas	16	Sēklinieku defekti

Katru eksterjera kļūdas izteiktības pakāpi novērtē no 1 līdz 3 punktiem. Ar 1 punktu novērtē vāji izteikta kļūda, ar 2 – vidēji izteikta kļūda, ar 3 – stipri izteikta eksterjera kļūda.

